

**FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
UNIVERZITETA U BEOGRADU**

Prof. dr Marko Munjiza

**PROPEDEVTIKA U PSIHOLOŠKOJ
MEDICINI**

(OD SIMPTOMA DO DIJAGNOZEE U PSIHIJATRIJI)

**(AUTORIZOVANA SKRIPTA ZA INTERNU UPOTREBU ZA
SPECIJALISTIČKE STUDIJE IZ SOCIJALNE REAHABILITACIJE)**

Beograd, 2009

Izdavač:

**FAKULTET POLITIČKIH NUKA
UNIVERZITETA U BEOGRADU**

Prof. dr Marko Munjiza

**OSNOVI KLINIČKE PSIHOPATOLOGIJE
(AUTORIZOVANA SKRIPTA AUTORIZOVANA SKRIPTA
ZA INTERNU UPOTREBU ZA SPECIJALISTIČKE STUDIJE
IZ SOCIJALNE REAHABILITACIJE)**

Recenzenti:

- 1. Prof. dr Mirjana Vasović, Fakultet političkih nauka**
- 2. Prof. dr Tamara Đamonja-Ignjatović, Fakultet političkih nauka**

Copyright © Fakultet političkih nauka i autor, 2008

Ova publikacija u celini ili u delovima ne sme se umnožavati, prešampavati ili prenositi u bilo kojoj formi ili bilo kojim sredstvom bez dozvole autora ili izdavača niti može biti na bilo koji drugi način ili bilo kojim drugim sredstvom distribuirana ili umnožavana bez odobrenja izdavača.

Sva prava za objavljivanje ove knjige zadržava autor i izdavač po odredbama Zakona o autorskim pravima.

Predgovor

Prošlo je više od pola veka od kako je Vujić (Vujić V,1953) publikovao medicinsku psihologiju i psihopatologiju. Kasnije su brojni autori iz bivše Jugoslavije na srpsko-hrvatskom, slovenačkom i mekadedonskom jeziku dopunjavali i proširivali ovaj tekst (Stoiljković S,1975, Zec N,1963, Glaser J,1965, Radojičić B,1975, Vesel J,1987, Desimirović V,1997, Kaličanin P,1997, Nedanović M, 2004, Miličinski L. 1989, Čadlovski 2002 i drugi). Danas postoji veći broj i posebnih publikacija koji se odnose na posebne oblasti iz psihopatologije, kao npr. sudska, forenzička psihopatologija (Jeftić D, 1965, Kapamadžija B,1972, Hajduković Č, 1981, Krstić D,1986, Milić S, 2002, Leštarević S,2005 i dr.).Isto tako veliki je broj publikacija iz psihopatologije na drugim svetskim jezicima. Mnogi od njih navedeni su u sipsku korišćene i citirane literature. U udžbenicima i priručnicima za studente medicine, zdravstvene radnike i saradnike i druge profile stručnjaka u psihijatrijskom timu sve više se posvećuje pažnje psihopatologiji.

U promenjim uslovima života stvoreni su i novi oblici ljudske psihopatologije. Na nozološkom planu u stalnom su usponu brojni psihopatološki poremećaji. Granice oboljenja klasične medicine i fenomenoške psihopatologije u mnogome su postale fluidne, uske, drugačije kolorisane. Tipičnih bolesti je sve manje, nasuprot atipičim nejasno definisanim, neodređenim stanjima, poremećajima i reakcijama. Danas je savremeni koncept kliničke psihijatrije uključujući i opštu i specijalnu psihopatologiju značajno proširen. Poslednjih decenija sve više se diskutuje o pridruženoj patologiji, tj. koomorbiditetu u simptomskoj i sindromskoj psihopatologiji. Uz raniji psihobiološki i psihodinamski koncept danas se u holističkom pristupu ovom problemu pristupa i sa sociodinamskog, neurofiziološkog, psihofiziološkog, psihodinamskog, neuroimuanig i neuroendokrinološkog aspekta. Ovde spadaju i novija saznanja iz medicinske psihologije i naročito Ego psihologije. Sve više se uvažavaju saznanja i drugih naučnih oblasti koji su od značaja za bolje razumevanje psihopatologije. To su pre svega stavovi psihijatrijske i medicinske sociologije u celini, zatim kulturne i socijalne antropologije i epidemiologije, preventivne psihijatrije i mentalne higijene i dr.

Psihopatologija sve više ima obeležja stručno-naučne discipline u psihijatrijskoj i psihološkoj medicini. Ona je sve više zasnovana ne samo na savremenim saznanjima dinamske psihologije, već i drugih bazičnih neurobioloških, bihevioralnih, neuropsiholoških, sociodinamskih i psihosocijalnih istraživanja. Imajući u vidu činjenicu da i danas postoje različiti pristupi i teorijske koncepcije u psihopatologiji. Nadamo se da smo na taj način postigli naš cilj da se tekst može koristiti kao celina ili neki njegovi pojedini delovi, npr. Detaljnije analiziranje pojedinih psiholoških procesa i /ili psihijčkih funkcija.. Bez obiza na užu stručnu orijentaciju i teorijski pristup pojedinih čitalaca, nastojali smo da ovaj pristup i ostvarimo. Ukoliko nam je to uspelo onda da nam predstavlja i veliku satisfakciju od samog početka rada na ovom rukopisu. Koliko smo u tome uspeli pokazat će vreme i čitaoci. Sve dobronamerne primedbe ćemo sa zadovoljstvom uvažiti u koliko dodje do eventualnog novog izdanja ovog teksta. S ovim ciljem je i data određena struktura teksta i pristup pojedinim oblastima psihopatologije. Danas se podjednako posvećuje pažnja kako psihijatrijskim poremećajima i osobama koji pate od njih tako i unapredjenju i zaštiti mentalnog zdravlja celokupne populacije, posebno populacionih grupa koje su pod većim rizikom. To nas je i navelo na ideju da oblikujemo savremeniji tekst koji se odnosi na različite aspekte opšte, kliničke psihopatologije. U ovom tekstu nastojali smo da uvažimo dobro proverene stavove više starijih autora iz ove oblasti, zatim da u meri koliko je to bilo neophodno uvažimo neke statove koji zagovaraju koncept dijagnostičke i/ili sindromske psihijatrije, tzv. simptomatološka psihopatologija. S obzirom da smo se opredelili na odnos između simptoma i pristupa dijagnozi u psihijatriji u tekstu smo se osvrnuli. Nadamo se da smo time postigli cilj da u jednom tekstu damo sveobuhvatan pristup svim potrebnim aspektima psihopatologije, značaja važnosti pojedinih simptoma i sindroma u psihijatriji i psihopatologiji. Imajući u vidu promenljivost patoplastike psihičkih poremećaja u relativno dužem vremenskom periodu, osavremenjivanje postojećih klasifikacija psihijatrijskih poremećaja i poremećaja ponašanja, novija saznanja o etiopatogenezi brojnih poremećaja, njihovo lečenje i prevenciju. Ovim tekstom želili smo da olakšamo sve ove aktivnosti, naročito mogućnost pravovremene dijagnostike i započinjanja tretmana, kao i u boljem osmišljavanju različitih oblika specifičnih i nespecifičnih mera blagovremene prevencije, a time i potpunije zaštite i unapredjenje mentalnog zdravlja populacije koje je danas pod mnogo većim rizikom nego ikada do sada u ljudskoj civilizaciji.

Ovaj tekst je nastao kao rezultat višegodišnjeg aktivnog učestovanja u svim oblicima teorijske, seminarske i praktične nastave na redovnim, dodiplomskim i posleiplomskim studijama na Medicinskom fakultetu u Beogradu i drugim obrazovnim institucijama. Posebno su veliki uticaj imala predavanje većem broju generacija na dvosmestralnoj nastavi iz specijalizacije iz neuropsihijatrije, psihijatrije, opšte i urgentne medicine, i iz medicinske psihologije, studenti Vše medicinske škole i dr. . To su pre svega predavanja o prvom intervju, psihičkom statusu, važnijim psihijatrijskim simptomima i sindromima u psihijatriji, primeni epidemiološkog metoda u psihijatriji i organizaciji psihijatrijske službe. U konačnom oblikovanju sadržaja ovog teksta korišćen veći broj autora. Nadamo se da su svi oni korektno inprepretirani ili citirani. I ovog puta svima njima izražavam veliku i nesebičnu zahvalnost .Nadamo se da će ova skripta koristiti studentima na specijalizaciji iz Socijalne rehabilitacije

Beograd, Januara 2009. godine

Prof dr Marko Munjiza

SADRŽAJ

PRVI DEO

1

I OPŠTA PSIROPATOLOGIJA (znaci i simptomi u psihijatriji).....

1. Definicina psihopatologije.....

1.1. Simptomi i sindromi u psihopatologiji.....

Poglavlje br.1

Uvodni deo.....

Naučni pristu kliničkoj psihopatologiji

(Nauka i opšta psihopatologija).....

1. Kliničke naučne discipline.....

Psihodinamski koncept psihopatologije.....

Farmakoeptideološki značaj u razvoju psihopatologije.....

2. Psihopatologija u kontekstu teorija ličnosti.....

A) POREMEĆAJI VIŠIH KORTIKALNIH,

KOGNITIVNIH ILI SAZNAJNIH FUNKCIJA.....

poglavlje br 3

I POREMEĆAJI OPAŽANJA, PERCEPCIJE.....

IOštećenje senzoriijuma.....

1. Promene u intenzitetu (hiper i hipoesteziije).....

2. Promene u kvalitetu.....

3. Promene u prostornoj formi (dismegalopsije).....

II Obamne senzoriijuma, poremećaji opažanja u užem smislu.....

1. Agnozije.....

2. Iluzije.....

3. Halucinacije.....

a) Definicija.....

b) Uzroci.....

c) Halucinacije vezane za pojedina čula.....

3.1. Čulo sluha.....

3.2. Vizije.....

3.3. Mirisi.....

3.4. Ukus.....

3. 5. Taktilne ili dodirne halucinacije.....

3. 6. Bol i duboki osećaji, senzibilitet.....

3. 7. Vestibularne halucinacije.....

3. 8. Osećaj prisustva.....

d) Posebne vrste halucinacija.....

1) Funkcionalne halucinacije.....

2) Refleksne halucinacije.....

3) Ekstrakampine halucinacije.....

4) Autoskopija ili fantomska slika u ogledalu.....

e) Stav pacijenta prema halucinacijama.....

f) Osobine organskih halucinacija.....

g) Halucinogeni sindromi.....

III POREMEĆAJI DOŽIVLJAJA VREMENA.....

Poglavlje br 4

POREMEĆAJI PAŽNJE, RASEJANOST.....

Poglavlje br 5

POREMEĆAJI PAMĆENJA.....

I Opšti uvod.....
II Amnezije.....
1. Psihogene amnezije.....
a) Anksiozna amnezija.....
b) Katatimična amnezija.....
c) Histrionična ili disocijativna amnezija.....
2. Organske amnezije.....
a) Akutna, teška bolest mozga.....
b) Subakutna teška bolest mozga.....
c) Hronične teške bolesti mozga.....
III Izobličenje pamćenja.....
1. Poremećaji prisećanja.....
a) Retrospektivna falsifikacija.....
b) Retrospektivne sumanutosti.....
c) Sumanuta sećanja.....
d) Konfabulacije.....
2. Poremećaji prepoznavanja.....
a) Deja vu i Deja vecu.....
b) Pogrešna interpretacija.....

Poglavlje br 6

POREMEĆAJI MIŠLJENJA I GOVORA.....

I Inteligencija.....
II Razmišljanje.....
III Autistično ponašanje.....
IV Poremećaji toka misli.....
1. Poremećaji vremena.....
a) Nalet ideja, bujica ideja, ubrzani misaoni tok.....
b) Inhibicija ili retardacija razmišljanja, usporen misaoni tok.....
c) Lepljivost u mišljenju.....
2. Poremećaji kontinuiteta razmišljanja.....
a) Perseveracija i verbigeracija (verbalna stereotipia).....
b) Blokada misli.....
VI POREMEĆAJI POSEDOVANJA MISLI.....
1) Opsesije i kompulsivnost.....
2) Rastrojstvo misli.....

VII SADRŽAJNI POREMEĆAJI MIŠLJENJA.....

1. Pesimistične sumanutosti.....
2. Sekundarne sumanutosti.....
3. Sadržaj sumanutosti.....
a) Sumanutost proganjanja.....
b) Sumanutost ljubomore.....
c) Sumanutost ljubavi, erotomanija.....
d) Grandiozne sumanute ideje.....
e) Sumanutost o bolesnom zdravlju.....
f) Sumanutost krivice.....
g) Nihilističke sumanutosti.....
h) Sumanutost o siromaštvu.....
4. Realnost sumanutosti.....

VIII POREMEĆAJI FORME MIŠLJENJA.....

1. Prolazno razmišljanje.....
2. Pometenno razmišljanje.....
3. Nepovezano, inkoherentno mišljenje.....

IX POREMEĆAJI GOVORA.....

1. Poremećaji govora koji su uglavnom funkcionalni.....

a) Mucanje, zamuckivanje.....

b) Nemost.....

c) Pričanje mimo svrhe.....

d) Neologizmi.....

e) Konfuzija govora kod shizofrenije.....

2. Afazije.....

a) Receptivnaafazija.....

b) Srednje afazije.....

c) Ekspresivne afazije.....

Poglavlje br 7

POREMEĆAJIINTELIGENCIJE.....

1. Konstitucionalne ili rano steće anaomalije

2. inteligencije.....

Demecije.....

Poglavlje br 8

B) POREMEĆAJI EMOCIJA, AFEKTA I RASPOLOŽENJA.....

1. Definicije.....

II Klasifikacija emocionalnih poremećaja.....

1. Abnormalne emocionalne predispozicije.....

2. Abnormalne emocionalne reakcije.....

3. Abnormalni izrazi emocija.....

4. Bolesni poremećaji emocija.....

5. Bolesni poremećaji emocionalnog izraza.....

Poglavlje br 9

C) POREMEĆAJI VOLJNONAGONSKIH FUNKCIJA.....

1.POREMEĆAJI VOLJE I MOTORIKE.....

I Alijenacija motornih radnji.....

II Klasifikacija motornih poremećaja.....

1. Poremećaji afektivnih pokreta.....

a) Poremećaji ekspresivnih poremećaja.....

b) Poremećaji reaktivnih pokreta.....

c) Poremećaji ciljno-usmerenih pokreta.....

2. Neadaptivni pokreti.....

a) Spontani pokreti.....

b) Pokreti uslovljeni abnormalnim pubudama i motivima.....

3. Motorni poremećaji govora u psihozama.....

a) Stav prema konverzaciji.....

b) Tok govora.....

c) Manirizmi i stereotipije.....

d)Perseveracija.....

e)Eholalija.....

4. Poremećaji položaja tela.....

5. Skup abnormalnih modela ponašanja.....

a) Modeli ponašanja koji nisu ciljno usmereni.....

b) Ciljno-usmereni abnormalni modeli ponašanja.....

6. Poremećaji delovanja.....

6.1. Oblici delovanja ili akcije.....

2. POREMEĆAJI NAGONA.....

2.1. Kvantitativni poremećaji vitalnih nagona.....

a)Nagon za ishranom.....

b)Nagon za življenjem.....

- c) Seksualni nagon.....
- 2.2. Kvalitativni poremećaji vitalnih nagona.....
 - 1) Nagon za ishranom.....
 - 2) Seksualni nagon.....
 - 2) Psihoseksualne disfunkcije.....
 - 3) Poremećaji polnog identiteta,parafilije.....
 - 4) Poremećaji roditeljskog nagona.....
 - 5) Poremećaji socijalnih nagona.....

Poglavlje 9

- D) POREMEĆAJI SELFA I SVESTI.....
 - I Poremećaji doživljavanja selfa.....
 - 1. Poremećaji svesnosti samodelovanja.....
 - a) Depersonalizacija.....
 - b) Derealizacija.....
 - c) Gubitak emocionalnog odjeka.....
 - 2. Poremećaji trenutne svesnosti o samodejstvu.....
 - 3. Poremećaji kvantiteta selfa.....
 - 4. Poremećaji granica selfa.....
 - II Doživljavanje sopstvene ličnosti.....
 - 1. Transformizam ili transformacija ličnosti.....
 - 2. Tranzitivizam.....
 - 3. Aponalizacija.....
 - 4. Fenomen čitanja (nametanja) ili oduzimanja misli.....
 - 5. Dvostruka ličnost.....
 - 6. Promene sheme tela.....
 - 7. Doživljaj dvojnika.....
- Autizam.....

Poglavlje br 10

POREMEĆAJI SVESTI U UŽEM SMISLU

- 1. Kvantitativni poremećaji svesti.....
- 2. Promene svesti slične snu.....
 - 2.1. Delirantno, pomučeno suženje svesti.....
 - 2.2. Konfuzno-oniroidno stanje.....
- 3. Snižavanje svesti.....
- 4. Ograničenje, suženje svesti, sumračno stanje.....
 - 4.1. Orjentisano sumračno stanje.....
- 5. Poremećaji orjentacije.....
- 6. Sličnosti i irazlike između pšomućene, delirantne i sužene, sumračne svesti.....
- 7. Poremećaji doživljavanja sopstvene osobenosti.....
- 8. Dijagnoza poremećaja svesti.....

Poglavlje 11

POREMEĆAJI MORALNOSTI.....

- 1. Poremećaji moralnosti po formi.....
- 2. Poremećaji moralnosti po sadržaju.....

Poglavlje 12.

POSEBNI POREMEĆAJI PSIHIČKIH FUNKCIJA.....

- 1. Doživljaji uticaja sa strane.....
- 2. Kradja misli.....
- 3. Nametanje tuđih misli.....
- 4. Tranzitivizam.....

Poglavlje 13	
PSIHOPATOLOGIJA I PSIHOLOGIJA MENTALNE SKLADNOSTI.....	
LITERATURA.....	

DRUGI DEO

Poglavlje 14	
1. OSNOVNI PRINCIPI PRVOG INTERVJUA.....	
2.1. Uvod.....	
2.2. Faktori koji utiču na prvi intervju.....	
2.3. Odnos dijagnostičkog i terapijskog intervju.....	
2.4. Uloga terapeuta.....	
2.5. Praktični faktori.....	
2.6. Sadržaj intervju.....	
2.7. Razmatranja koja prethode prvom intervju.....	
2.8. POčetna faza prvog intervju.....	
2.9. Srednja faza prvog intervju.....	
2.10. Završna faza prvog intervju.....	
2.11. Naknadni intervju.....	
2.12. Intervju sa srodnicima i bliskim osobama.....	
2.13. Zaključak u prvom intervju.....	
2. ČETIRI FAZE INSPITIVANJA MENTALNOG STATUSA.....	

Poglavlje 15	
1. INSTRUMENTI I ALATI.....	
2. POSMATRANJE.....	
2. 1. IZGLED.....	
2. 2. STEPEN SVESNOSTI.....	
2. 2.1 PSIHOMOTORNO PONAŠANJE.....	

Poglavlje 16	
3. RAZGOVOR.....	
3. 1. PAŽNJA I KONCENTRACIJA.....	
3. 2. GOVOR I MIŠLJENJE.....	

Poglavlje 17	
4. ORJENTACIJA.....	
4. PAMĆENJE.....	

Poglavlje 18	
5. AFEKAT.....	

Poglavlje 19	
6. ISPITIVANJE	
6. 1. Kvalitet.....	
6. 2. Stabilitet.....	
6. 4. Intenzitet.....	
6. 5. Trajanje.....	
6. 6. Energija.....	
6. 7. Opažanje.....	
6. 8. Sadržaj misli.....	

Poglavlje 20	
4. 5. VIŠESTRUKI NEUOBIČAJENI SIMPTOMI.....	
4. 5. 1. Simptomi konverzije.....	
4. 5. 2. Višestruka ličnost.....	
4. 5. 3. Parksizmalni napadi.....	
4. 6. UVID.....	
4. 7. RASUDJIVANJE.....	

Poglavlje 21

5. TESTIRANJE.....
5. 6. PAMEĆENJE I ORJENTACIJA.....
5. 6.1. Pmaćenje.....
5. 6.2. Afazija, agnozija i apraksija.....
5. 7. APSTRAKTNO MIŠLJENJE.....
5. 7.1. Inteligencija.....

4.

Poglavlje 22

4. DRUGI POMOĆNI DIJAGNOSTIČKI METODI U PSIHIJATRIJI.....
a) SOMATSKI STATUS.....
b) NEUROLOŠKI STATUS.....
c) FIZIČKO-BIOLOŠKE METODE.....
d) PSIHOLOŠKO-TESTOVE I NEUROPSIHOLOŠKE METODE.....
e) FIZIČKE I BIOLOŠKE POMOĆNE METODE.....
f) SOCIJALNE POMOĆNE DIJAGNOSTIČKE METODE.....
g) TIMSKI RAD.....